

Інформаційна довідка щодо встановлення статусу особи з інвалідністю внаслідок війни за законодавством Ізраїля*

Вступ.

Із початком повномасштабного вторгнення кількість поранених захисників України зростає, що вимагає від держави здійснення активних заходів, спрямованих на відновлення функціональних можливостей відповідних осіб та сприяння їх поверненню до цивільного життя. Предметом особливої уваги в цьому контексті є досвід правового регулювання в державах, на території яких триває конфлікт.

Основна частина.

В Ізраїлі для осіб, які захворіли або отримали поранення під час проходження військової служби або служби у складі Міністерства оборони¹ (далі – Міноборони), з метою забезпечення їх інтеграції у цивільне життя створено Відділ реабілітації інвалідів² (далі – Відділ). До компетенції Відділу віднесено: опрацювання поданих заяв про визнання інвалідності; визнання заявників особами з інвалідністю Армії оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ); забезпечення лікування осіб з інвалідністю (у тому числі й тих, які перебувають у процесі визнання інвалідності); подальша реабілітація осіб з інвалідністю та працевлаштування (або забезпечення соціально-побутового супроводу в разі неможливості працевлаштування); установа особам з інвалідністю компенсаційних виплат; надання інших соціальних преференцій, передбачених законодавством.

Відповідно до Закону про інвалідів (компенсація та реабілітація)³ (далі – Закон) обов'язки щодо забезпечення реалізації прав осіб, які захворіли або отримали поранення під час проходження військової служби або служби у складі Міноборони, покладено на офіцера з питань компенсації (далі – Офіцер).

Офіцер є посадовою особою Відділу, яка наділена повноваженнями слідчого під час розслідування обставин отримання особою поранення, зокрема в питаннях: звернення до різних органів, установ, організацій для отримання копій необхідних документів; здійснення опитування свідків події тощо. Окрім того, до повноважень Офіцера з питань компенсації належать: надання особам, які захворіли або отримали поранення під час проходження військової служби або служби у складі Міноборони, статусу «особа з інвалідністю ЦАХАЛ» (шляхом перевірки відповідності критеріям прийнятності, передбаченим Законом, встановлення причинно-наслідкового зв'язку інвалідності із проходженням військової служби або служби у складі Міноборони); визначення видів пільг і розмірів компенсаційних виплат; здійснення моніторингу стану здоров'я осіб, визнаних особами з інвалідністю

¹ URL: <https://www.mod.gov.il/Pages/default.aspx> (дата звернення: 14.03.2024)

² URL: <https://shikum.mod.gov.il/> (дата звернення: 14.03.2024)

³ URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/310_001.htm#med3 (дата звернення: 14.03.2024)

ЦАХАЛ, та їх доходів із метою коригування лікування, розмірів компенсаційних виплат і надання інших видів допомоги.

Особа, яка захворіла або отримала поранення під час проходження військової служби або служби у складі Міноборони, для визнання її особою з інвалідністю ЦАХАЛ подає Офіцеру заяву встановленої форми з необхідними документами через онлайн-форми, розміщені на офіційному вебсайті Відділу⁴. Заява може бути подана особою електронною поштою або поштовим відправленням. У разі потреби Відділ надає допомогу та / або супровід для подання заяви особі, яка захворіла або отримала поранення під час проходження військової служби або служби у складі Міноборони.

Окрім того, Відділом створений сервісний центр (מרכז בידיים טובות⁵) для надання безкоштовної допомоги в оформленні заяви для визнання статусу особи з інвалідністю ЦАХАЛ, зборі необхідних документів і підготовці до проходження медичної комісії.

Порядок опрацювання Офіцером заяв осіб, які захворіли або отримали поранення під час проходження військової служби або служби у складі Міноборони, про визнання їх особами з інвалідністю ЦАХАЛ передбачає такі етапи: *перший* – з'ясування обставин щодо права особи на подання заяви про встановлення статусу особи з інвалідністю ЦАХАЛ; *другий* – визначення відсотка втрати працездатності особи та причинного зв'язку захворювання або поранення із проходженням військової служби або служби у складі Міноборони; *третій* – прийняття рішення про визнання статусу особи з інвалідністю ЦАХАЛ та призначення компенсаційних виплат, інших видів допомоги відповідно до визначеного відсотка втрати працездатності.

На першому етапі приймається рішення про схвалення або відхилення заяви особи про встановлення статусу особи з інвалідністю ЦАХАЛ. Чинниками, що впливають на прийняття рішення про схвалення або відхилення такої заяви, є: належність заявника до категорії осіб, визначених Законом (особи, які отримали поранення або захворіли під час постійної чи резервної служби в ЦАХАЛ або служби в інших силових структурах (прикордонна, служба безпеки тощо)); обставини поранення або захворювання (внаслідок події, характер, сутність і обставини якої характерні тільки для військової служби; внаслідок умов служби, характер і сутність яких характерні тільки для військової служби); дотримання строку подання заяви про встановлення інвалідності (протягом 3 років із дня звільнення зі служби, окрім захворювань, для яких актом Міністра оборони встановлений більш тривалий період, наприклад – психічні розлади); поведінка в момент отримання поранення (використання забороненої зброї, вживання наркотиків, алкоголю тощо); наявність у особи інвалідності відповідно до Закону про національне страхування⁶, а також наявність компенсаційних виплат та інших видів допомоги від Інституту національного страхування.

⁴ URL: <https://shikum.mod.gov.il/about/publications/forms> (дата звернення: 14.03.2024)

⁵ URL: <https://femi.com/service/mod/> (дата звернення: 14.03.2024)

⁶ URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/039_002.htm (дата звернення: 20.02.2024)

У разі схвалення заяви, особі призначається обстеження медичною комісією Міноборони (далі – медична комісія) для визначення відсотка втрати працездатності (від 10 % до 100 % або 100 %+) і встановлення причинно-наслідкового зв'язку між захворюванням або пораненням особи із проходженням військової служби або служби у складі Міноборони. Про дату і місце проведення медичної комісії (залежить від місця проживання особи) особі повідомляється письмово. Витрати на проїзд для обстеження медичною комісією відшкодовуються під час процедури визнання особи «особою з інвалідністю ЦАХАЛ». Якщо особа не може прибути на обстеження медичної комісії в установлену дату, така особа має право подати запит про зміну дати. За заявою особи і на підставі медичних документів медична комісія може бути проведена за відсутності такої особи. Дозвіл на проведення медичної комісії без заявника надається згідно з медичними документами і за відсутності потреби в медичному огляді особи (наприклад, за наявності посттравматичних та тілесних ушкоджень). Варто зазначити, що такі заяви розглядаються за скороченою процедурою.

На другому етапі медична комісія відповідно до правил, установлених Міністром оборони⁷, визначає відсоток втрати працездатності особи і надає Офіцеру висновок про причинно-наслідковий зв'язок захворювання або поранення з проходженням військової служби або служби у складі Міноборони. Розрахунок відсотка втрати працездатності медичною комісією обчислюється як сума результатів медичного обстеження, яке медична комісія провела для особи. Відсотки втрати працездатності від різних травм додаються у загальний відсоток. При цьому при отриманні поранення кінцівок (обох рук або обох ніг) відсоток інвалідності, визначений для двох ідентичних уражених кінцівок, додається. Наприклад, якщо за ідентичне поранення обох рук визначено 20 % на кожную руку, загальний відсоток складатиме 40 %. Максимальний відсоток може становити 100 %+, який є найвищим ступенем втрати працездатності (інвалідності), що може отримати особа. Найвищий ступень інвалідності визначається в разі наявності: паралічу (повний параліч обох нижніх кінцівок; повний параліч половини тіла; параліч (частковий або повний) чотирьох кінцівок, при цьому не менше 80 % має бути визначено як параліч нижніх кінцівок); ампутації (обох ніг; обох рук); сліпоти (повна сліпота; практична сліпота на обидва ока, якщо гострота зору на краще око не перевищує 1/60, або концентричне зменшення полів зору в обох очах до 10 градусів або менше); опіків (загальний відсоток втрати працездатності, визначений за тілесними ушкодженнями, становить 100 %+, при цьому не менше 30 % з них на обличчі); травми голови (ураження центральної нервової системи, яке спричинило одне з таких станів: серйозні порушення в когнітивній системі; серйозне порушення комунікативних навичок; повна дисфункція обох кінцівок). Втрата працездатності особи, яка захворіла або отримала поранення під час проходження військової служби або служби у складі Міноборони, визначається медичною комісією постійною або

⁷ תש"ל-1969 (מבחנים לקביעת דרגות נכות), URL: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/310_007.htm#Seif5

тимчасовою. У разі встановлення тимчасової втрати працездатності такій особі призначається дата для повторного огляду.

Медична комісія призначає особі, яка захворіла або отримала поранення під час проходження військової служби або служби у складі Міноборони, лікування, яке може бути отримане, у тому числі за заявою, під час здійснення процедури визнання інвалідності.

На третьому етапі Офіцер відповідно до отриманої медичної і фактичної інформації перевіряє причинно-наслідковий зв'язок захворювання або поранення із проходженням військової служби або служби особи, яка звернулася про визнання її особою з інвалідністю ЦАХАЛ. За результатами перевірки приймається відповідне рішення. У разі відмови особа не позбавляється права на отримання статусу особи з інвалідністю відповідно до Закону про національне страхування й на отримання відповідних компенсаційних виплат та преференцій. Про прийняте рішення, разом із висновком про причинно-наслідковий зв'язок хвороби або поранення із проходженням військової служби або служби у складі Міноборони, Офіцер письмово повідомляє особі. У разі незгоди з прийнятим рішенням особа, яка звернулася про визнання статусу особи з інвалідністю ЦАХАЛ, має право оскаржити його до Апеляційного комітету. У разі незгоди з рішенням Апеляційного комітету особа протягом 45 днів має право звернутися до суду для розгляду справи в судовому порядку. Особа, яка умисно надала Офіцеру, медичній комісії, Апеляційному комітету неправдиву інформацію у справі, що стосується її прав, відповідно до Закону карається позбавленням волі на строк до шести місяців або штрафом або застосовуються обидва покарання.

Після визнання статусу «особи з інвалідністю ЦАХАЛ» такій особі Міноборони видає посвідчення. Відділом забезпечується інтегрований, спланований і скоординований реабілітаційний процес, який керується та контролюється (постійно або протягом певного періоду часу, залежить від періоду, на який особі надано статус «особи з інвалідністю ЦАХАЛ») за допомогою технологій управління реабілітацією. У зазначеному процесі беруть участь професіонали різних галузей.

Призначення компенсаційних виплат та інших видів допомоги здійснюється офіцером за заявою особи з інвалідністю ЦАХАЛ відповідно до визначеного відсотка втрати працездатності. Компенсаційні виплати такій особі здійснюються з дня звільнення з військової служби (за умови, що заяву подано протягом одного року після звільнення). В іншому випадку – з дати подачі заяви про надання компенсаційних виплат, якщо медичною комісією не буде встановлено інший строк. Особі, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, не виплачуються компенсаційні виплати і не надаються інші види пільг. Водночас Офіцер може прийняти рішення про виплату компенсації або іншу допомогу особі, на утриманні якої перебуває особа з інвалідністю.

Якщо медична комісія визначила, що ступінь інвалідності особи знизиться при проведенні певного лікування, але особа без обґрунтування відмовилася отримати лікування, Офіцер має право зменшити розмір виплати соціальної допомоги вдвічі. Офіцер з питань компенсації має право прийняти

рішення про: повторний перегляд відсотка втрати працездатності (за результатами моніторингу стану здоров'я особи з інвалідністю, при цьому індикатором для моніторингу стану здоров'я може слугувати рівень отриманого місячного доходу, що може свідчити про відновлення працездатності); припинення статусу інвалідності (якщо після призначеного лікування причина інвалідності зникла назавжди).

Висновки.

Метою законодавчого регулювання питань відновлення осіб з інвалідністю внаслідок війни є запровадження механізмів для встановлення ефективної опіки й підтримки таких осіб, забезпечення їх оптимальної життєдіяльності, повноцінної інтеграції в суспільство. Створення спрощених процедур визнання інвалідності для окремих категорій осіб, спеціалізованих підрозділів для забезпечення спеціального професійного супроводу під час процедури встановлення інвалідності, лікування (у тому числі супроводу), запровадження ефективних методів комунікації сприятиме ефективній реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок війни та їх подальшій інтеграції в цивільне життя.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*